

Massacre de negres

Els enfrontaments ètnics entre hutus i tutsis, que han ensagnat la passada setmana Burundi, recorden els moments més negres de la història recent d'un continent africà colpit per la sequera i un subdesenvolupament crònic, herència, en part, d'un segle de colonialisme europeu.

Antoni Castel

Patrulla del Front Polisario.

la fórmula per a dur-lo a la pràctica. De moment, les dues parts coincideixen que la pregunta a plantejar ha de ser terminant: o l'autodeterminació o la plena integració en Marroc. La carta que Hassan pot tenir amagada passa per oferir un sistema federal que inclouria una àmplia autonomia sahariana a canvi del reconeixement del manteniment de la dependència de Rabat.

Un punt fonamental a resoldre és la presència de l'exèrcit i l'administració marroquins a la zona que ha de votar. Hasan II s'ha oposat tradicionalment a retirar prèviament al referèndum tant els soldats com la població civil implantada en els darrers anys, sobretot a la franja costanera. El Front Polisario exigeix la retirada total marroquina com a pas previ per a protegir la veracitat del plebiscit. La proposta llançada per Pérez de Cuéllar apunta a una retirada del 80 per cent de les tropes marroquines a zones no implicades i el regrés de les forces del Polisario a Tindouf, tot això acompanyat d'una estricta supervisió a càrrec de les Nacions Unides.

Amb tot, el referèndum no se celebraria abans d'un any. En l'horitzó queda un projecte molt més ambiciós per a la zona: la conformació d'un Gran Magrib que podria tenir com a companys de viatge règims polítics tan contrastats com els de Marroc, Alger, Tunísia, Líbia i el que resulta del pla de pau. La base ja està creada: el tractat de Fraternalitat i Concòrdia que des de fa 4 anys uneix Algèria, Tunísia i Mauritània i que té previst la integració de Líbia. De fet, de l'evolució que tinga la proposta llançada pel secretari General de les Nacions Unides no tan sols depèn el futur del Sàhara Occidental sinó el de tot el conjunt de països que integren el Magrib. □

Les fonts més optimistes parlen de 24.000 morts de les dues ètnies i prop de 40.000 refugiats a Ruanda. El problema, però, no és de xifres o d'assenyalar un responsable dels aldarulls, sinó que s'ha demostrat la precarietat de l'equilibri ètnic a Burundi i que es podien repetir les massacres de 1972, quan la repressió tutsi contra un intent d'aixecament hutu provocà la mort de més de 300.000 persones. Els testimonis contaren que els tutsis, en el poder malgrat ser el 15 per cent de la pobla-

Els hutu, malgrat ser la immensa majoria, pateixen la dominació dels tutsis.

ció, liquidaren tota la intel·lectualitat hutu i forçaren l'exili de milers de persones.

L'arrel del conflicte és històrica i de difícil solució immediata. Els tutsis, d'origen nilòtic, esvelts i dedicats al pastoreig, han sotmès des de fa tres o quatre segles els hutus, d'origen bantu i dedicats principalment a l'agricultura tradicional. Aquesta relació de vassallatge ha estat acceptada per la cosmovisió hutu, que considerava els tutsis una raça de senyors, superior i amb legitimitat per a dominar-los.

L'abolició de la monarquia tradicional l'any 1966 pel colp d'estat de Michel Micombero, quatre anys després de la independència de Bèlgica, no mi-

llorà aquesta injustícia ètnica. Al contrari, els tutsis ocuparen pràcticament tot l'aparell del nou estat, s'instal·laren a la burocràcia de Bujumbura i s'apoderaren de l'estructura de l'exèrcit nacional. Resumint, els hutus, el 84 per cent de la població, quedaren marginats del repartiment de poder polític i econòmic, al igual que la minoria —1 per cent— dels twa, d'origen pigmeu. El coronel Jean-Baptiste Bagaza, que derrocà Micombero l'any 1976, negà aquesta injustícia històrica i dedicà totes les energies a perseguir l'església catòlica, única veu contra l'opressió tutsi i els excessos del partit únic, la Unió pel Progrés Nacional (Uprona).

El seu successor, el major Pierre Buyoya, al poder des del colp d'estat del 3 de setembre de 1987, tornà a l'església les propietats confiscades i posà fi a la persecució religiosa, però òbviament, no modificà les relacions ètniques perquè ell també és un tutsi.

Les últimes dades són prou eloqüents sobre la discriminació: els 31 membres del comitè militar de salvació nacional —la més alta instància militar— són tutsis. Com també ho són 14 ministres sobre 19 i 12 governadors sobre 15 i 20 ambaixadors sobre 22. En l'exèrcit la desigualtat encara és més marcada: el 99,5 per cent dels oficials i el 99,7 per cent dels soldats són tutsis.

La principal preocupació de Buyoya i de l'élite dirigent tutsi és que la revolta no s'escampi per tot el país i calgui emprar, encara amb més força, un exèrcit disposat a venjar la mort dels germans tutsis. Les massacres, però, tampoc interessan a Buyoya perquè descobreixen a la comunitat internacional la discriminació de la majoria de la població. Això no obstant, els dirigents tutsis prefereixen no pensar en les conseqüències d'una rebel·lió com la que hi hagué a la veïna Ruanda l'any 1959, quan els hutu derrotaren els tutsis, en un país amb la mateixa composició ètnica que Burundi, i declararen la independència tres anys més tard. □